

Cenjene stranke,

glede na izredne razmere mednarodnih razsežnosti na področju javnega zdravja v povezavi z izbruhom koronavirusa (SARS-COV-2), smo pripravili kratek pregled osnovnih pravnih vprašanj, ki bi v trenutni situaciji lahko bila relevantna za vaše podjetje.

VPLIV SARS-COV-2 NA POGODBENE OBVEZNOSTI

S pravnega vidika se zastavlja predvsem glavno vprašanje, ali pojav koronavirusa in posledično tudi ukrepi države za zajezitev širjenja virusa predstavljajo takšen izreden dogodek, ki vodi v upravičeno začasno odložitev ali celo odpoved pogodbenih obveznosti. Glede na to, da je WHO 11. 3. 2020 razglasila pandemijo in Republika Slovenija 12. 3. 2020 epidemijo, ni pretirano sporno kvalificirati karantenske in druge državne ukrepe kot višjo silo, vendar pa bodo konkretne posledice vsakega primera odvisne od pogodbenih določil in prava, ki se za konkretno pogodbo uporablja.

Strankam, ki so ogrožene zaradi z virusom povezanih motenj proizvodnje in dobav, svetujemo natančno analizo pogodbene podlage in predvsem določb o višji sili. Čeprav običajno pogodbe vsebujejo klavzule o višji sili, ni mogoče vnaprej podati generalnega odgovora o možnih posledicah, saj se klavzule o višji sili lahko bistveno razlikujejo.

Praviloma velja, da mora pogodbena stranka, ki jo je prizadela višja sila, nasprotno stranko nemudoma obvestiti o nastanku višje sile, vrsti in morebitnem trajanju okoliščin, ki preprečujejo izpolnjevanje pogodbenih obveznosti, v nasprotnem primeru se praviloma ne more sklicevati na višjo silo, razen če višja sila sama ne preprečuje obveščanja. Če postane izpolnitev obveznosti ene pogodbene stranke nemogoča, je pogodbena stranka običajno prosta svoje obveznosti, ugasne pa tudi obveznost druge pogodbene stranke. Na višjo silo pa se ne bo mogla sklicevati pogodbena stranka, ki je bila v času nastanka okoliščin, ki predstavljajo višjo silo, že v zamudi z izpolnitvijo njene obveznosti.

Glede na to, da se razmere in pravne ureditve po svetu razlikujejo in lahko pride do spora o utemeljenosti uveljavljanja višje sile, priporočamo, da skrbno dokumentirate in hranite vso relevantno korespondenco oziroma dokumentacijo (npr. zapiranje proizvodnih obratov dobaviteljev, nezmožnost zagotovitve transporta, razširitev koronavirusa med zaposlenimi, itd.), povezano z vašim delovnim procesom in vse relevantne lokalne ali državne ukrepe ter beležite vse interne ukrepe, ki ste jih/boste sprejeli, da bi preprečili ali ublažili vpliv izbruha virusa na sposobnost izpolnjevanja vaših pogodbenih obveznosti, saj velja, da je dokazno breme glede obstoja višje sile na stranki, ki se nanjo sklicuje. Ob vsem navedenem naj izpostavimo, da Gospodarska zbornica Slovenije z namenom lažjega dokazovanja, da je določen dogodek posledica višje sile zaradi koronavirusa pripravila za svoje člane potrdilo, da je Vlada Republike Slovenije sprejela Odredbo o razglasitvi epidemije na območju Republike Slovenije. Takšno potrdilo sicer ne potrjuje, da je določen konkreten dogodek, npr. zamuda z dobavo v konkretnem pogodbenem razmerju, posledica višje sile.

Poleg vsega navedenega priporočamo, da natančno preučite tudi finančne in druge povezane dokumente (npr. kreditne pogodbe in hedging pogodbe), ali obstajajo določbe o kakršnihkoli obvestilih, ki jih je potrebno upoštevati v zvezi s pričakovanimi ali dejanskimi zahtevki višje sile. Prav tako preučite zavarovalne police, z namenom ugotoviti, ali vaša polica krije tudi katere od pričakovanih izgub zaradi nastanka višje sile.

MOŽNI DELOVNOPRAVNI UKREPI DELODAJALCA

Delodajalci so dolžni spoštovati tako pravice delavcev (pravico do zagotavljanja dela in plačila za delo, pravico do zasebnosti, varovanja dostojanstva delavca in varstva osebnih podatkov delavcev), kot tudi zagotavljati pogoje za varnost in zdravje vseh delavcev, v skladu s posebnimi predpisi varnosti in zdravja pri delu. Priporočamo, da delodajalci že vnaprej in nemudoma sprejmejo nabor ukrepov, ki bodo rizike širjenja koronavirusa v največji možni meri zmanjšali. Skladno z določbami Zakona o delovnih razmerjih imajo delodajalci pravico, da podajo delavcem ustrezna delovna navodila v pisni obliki (upoštevajoč naravo

svojega poslovanja in morebitna priporočila pristojnih služb in ministrstev), ki bodo kar v največji možni meri preprečila širjenje virusa med zaposlenimi.

Priporočamo tudi, da delodajalci izrecno naložijo delavcem obveznost obveščanja in poročanja (npr. če so pred kratkim obiskali t.im. ogrožena območja ali če sumijo da so se morda okužili, pa še ne kažejo simptomov bolezni) ter se o vseh rizičnih okoliščinah še pred prihodom na delo posvetujejo s svojim nadrejenim.

Nezmožnost opravljanja dela delavcev oziroma prepoved prihoda na delo

Če se delodajalec zaradi povečane nevarnosti širjenja virusa odloči, da delavcem prepove prihod na delo oziroma delavci zaradi zaprtja izobraževalnih institucij ne morejo opravljati dela, je delavec upravičen do 50 % osnove za nadomestilo plače, vendar ne manj kot 70 % minimalne plače. Potrebno je poudariti, da morajo v primeru odredbe delodajalca o prepovedi prihoda na delo obstajati utemeljeni razlogi, ki temeljijo na višji sili in ne na poslovnih razlogih (npr. na upadu naročil).

Odreditev dela na domu (sprememba pogodbe o zaposlitvi) in začasna sprememba kraja dela zaradi izjemnih okoliščin (brez spremembe pogodbe o zaposlitvi)

Zakon o delovnih razmerjih omogoča delodajalcem, da v primeru naravnih ali drugih nesreč, če se taka nesreča pričakuje ali v drugih izjemnih okoliščinah, ko je ogroženo življenje in zdravje ljudi ali premoženje delodajalca, lahko začasno spremenijo vrsto ali kraj opravljanja dela, določenega s pogodbo o zaposlitvi, tudi brez soglasja delavca, vendar le, dokler trajajo take okoliščine.

Kadar to omogoča narava poslovanja in iz razloga varovanja zdravja zaposlenih, se torej lahko delodajalec odloči, da bo delavcem začasno naložil opravljanje dela od doma. Ta rešitev pride predvsem v poštev, ko se delo lahko opravlja na daljavo z uporabo informacijske tehnologije in z elektronskimi napravami, ki so last delodajalca. Delo od doma lahko odredi delodajalec delavcu z delovnim navodilom. Glede na to, da ne gre za običajen način opravljanja dela od doma, temveč le za začasno rešitev iz razlogov varovanja zdravja delavcev, delodajalec ne potrebuje soglasja delavca, niti ni potrebno skleniti aneksov k pogodbi o zaposlitvi, niti obveščati inšpektorata za delo, mora pa delodajalec preveriti ali ima delavec varne in zdrave razmere za delo na domu.

V primeru začasno odrejenega dela od doma, je delavec dolžan opravljati svoje delo in je zato upravičen do plače po pogodbi o zaposlitvi in povračila stroškov za prehrano med delom, delodajalec pa prihrani stroške prevoza delavca na delo.

Odsotnost z dela zaradi zdravstvenih razlogov

V primeru odsotnosti delavca z dela zaradi začasne nezmožnosti za delo zaradi bolezni ali poškodbe, ki ni povezana z delom, je delavec upravičen do nadomestila plače v višini 80 % plače delavca v preteklem mesecu za polni delovni čas. Nadomestilo plače se izplača v breme delodajalca do 31. delovnega dne zadržanosti od dela, v breme obveznega zdravstvenega zavarovanja pa od 31. delovnega dne zadržanosti od dela dalje. Za primere odrejene karantene delavcu, novi zakon o interventnih ukrepih na področju plač in prispevkov ureja višino nadomestila plače in pravico delodajalca do povračila izplačanih nadomestil plač delavcem (glej spodaj).

V primeru upada poslovanja, ki bo posledica širjenja koronavirusa, bodo delodajalci morebiti morali sprejeti tudi druge ukrepe, ki pa bodo temeljili na poslovnih razlogih: npr. uvedba krajšega delovnega časa, začasna napotitev delavcev na čakanje, uvedba neenakomernega delovnega časa in začasna prerazporeditev delovnega časa, sprememba pogodbe o zaposlitvi zaradi spremenjenih okoliščin, odpoved pogodbe o zaposlitvi s ponudbo nove pogodbe.

INTERVENTNI UKREPI, NAMENJENI POMOČI PODJETJEM

Dne 20. 3. 2020 je bil na izredni seji po nujnem postopku sprejet prvi paket zakonov, s katerimi naj bi se omejile posledice epidemije novega koronavirusa na gospodarstvo. Paket zajema štiri ključna področja.

Možnost enoletnega odloga odplačevanja posojil

Z uveljavitvijo zakona o interventnem ukrepu odloga plačila obveznosti kreditojemalcev lahko posojilojemalci (to so gospodarske družbe, samostojni podjetniki, kmetje, društva, zadruga in ustanove, pa tudi samozaposleni in fizične osebe s stalnim prebivališčem v RS), ki zaradi poslovnih razlogov, povezanih s posledicami epidemije, ne morejo odplačevati posojila, na svojo banko naslovijo vlogo za odlog plačila vseh obveznosti po kreditni pogodbi za leto dni. Vlogo za odlog plačila obveznosti mora kreditojemalec nasloviti na banko najkasneje v šestih mesecih po preklicu epidemije virusa.

Pomoč delodajalcem pri čakanju na delo in odrejeni karanteni

V skladu z zakonom o interventnih ukrepih na področju plač in prispevkov bo država pomagala delodajalcem, ki zaradi poslovnih razlogov izvirajočih iz epidemije začasno ne morejo zagotavljati dela hkrati najmanj 30 % zaposlenim in jih bodo napotili na začasno čakanje na delo. Delavci bodo lahko na čakanje napoteni za največ tri mesece. V tem času bodo delavci upravičeni do nadomestila plače v višini 80 % povprečne plače v zadnji treh mesecih. Enako velja v primeru, da delavec ne bo prišel na delo zaradi odredene karantene.

Pri tem bo država delodajalcem povrnila 40 % izplačanega nadomestila plače oziroma v primeru karantene celoten znesek nadomestila plače delavca. Delodajalec mora uveljavljati pravico do delnega povračila izplačanih nadomestil plače v osmih dneh od napotitve delavca na začasno čakanje na delo (oziroma v roku 8 dni od uveljavitve zakona, če je bil delavec napoten na čakanje na delo pred sprejetjem novega zakona), vendar najpozneje do 30. 9. 2020. Smiselno enako velja tudi za povračilo nadomestila plače zaradi odredene karantene. Do pomoči ne bodo upravičeni delodajalci, ki so davčni dolžniki, ki so kršili delovno zakonodajo ali je nad njimi uveden postopek insolventnosti.

Odlog davčnih obveznosti in predložitev davčnega obračuna

Zakon o interventnih ukrepih na javnofinančnem področju poslovnim subjektom omogoča odlog plačila davka za čas do dveh let oziroma dovoli obročno odplačilo davka v največ 24 mesečnih obrokih.

Prav tako bodo zavezanci lahko oddali davčne obračune za leto 2019 dva meseca pozneje, in sicer do 31. 5. 2020. Na konec maja se prestavlja tudi rok za oddajo letnih poročil za leto 2019 Ajpesu. Posledično se bo za mesec dni zamaknil skrajni rok za sestavo informativnega izračuna dohodnine za leto 2019 – na najpozneje 30. 6. 2020. Če epidemije do 15. maja ne bo konec, se bodo vsi ti roki podaljšali za 30 dni.

Samozaposlenim odobren odlog plačila prispevkov

Samozaposlenim, ki nimajo drugih zaposlenih, in je ta samozaposlitev njihova edina podlaga za vključitev v obvezno socialno zavarovanje, zagotavlja odlog plačila prispevkov, ki zapadejo v plačilo v mesecu aprilu, maju in juniju 2020. Do odloga je zavezanec upravičen avtomatično, kar pomeni, da mu ni treba vlagati vloge. Neporavnane prispevke mora upravičenec poravnati najkasneje do 31. 3. 2022.

* * * *

Upamo, da vam bodo zgoraj predstavljena kratka pojasnila v pomoč pri organizaciji vašega delovnega procesa in sprejemanju odločitev povezanih s širjenjem koronavirusa. Seveda pa smo vam na voljo za kakršnokoli vprašanja, ki se vam bodo pojavila pri vašem poslovanju.

Ljubljana, dne 20. 3. 2020

Odvetniška družba Fatur Menard

Vse informacije, vsebovane v tem dokumentu, temeljijo na veljavni zakonodaji in so pridobljene iz javno dostopnih virov. Ta dokument je pripravljen v informativne namene in ni nadomestilo za pravno svetovanje. Odvetniška družba Fatur Menard, o.p, d.o.o. ne jamči za točnost informacij in ne prevzema nikakršne odgovornosti za kakršnokoli škodo oziroma stroške v povezavi z morebitno uporabo v tem dokumentu predstavljenih informacij.